

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1 pesseta trimestre
Fora	1'25 id. id.
Estranger	1'50 id. id.
Un número 10 céntims	

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
SABATERIA-VELLA 2-1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS
Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que s' remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari

Any 2.^{on}

Dissapte de 7 Desembre de 1895

BIBLIOTECA PUBLICA
GIRONA

Núm. 86

SECCIÓ GENERAL

DISCURS

LLIGIT PER D. ANGEL GUIMERÁ EN LA SESSIÓ INAUGURAL
DEL
ATENEU BARCELONÉS.

Senyors: Del dia en que se 'm doná l' encàrrech honrosíssim de presidir aquesta Associació, tan respectable ja avuy per los anys que conta de vida com per los homes ilustres qu' han brillat en ella, ni un sol instant he dubtat de quin había de ésser l' objecte de mon discurs en la present diada. Sabia que á la presidència del Ateneu de Barcelona m' hi duyan los meus pobres treballs en llengua catalana, y he considerat qu' era en mí un deber ineludible 'l parlarvos d' aquesta, la llengua de Catalunya, encara que no més fos com agraument, per deure á n' ella sola mercé tant senyalada. Mes altra consideració, després de la d' agraument, m' ha portat, senyors, á escullir aquest tema pera l' acte inaugural del Ateneu, y es lo creure que, degut al impuls del afecte que jo tinch á aquesta llengua, m' será més planera la feyna de pensar y estendre 'l discurs, al mateix temps que 'l considerar que á vosaltres no vos será gayre molest y potser fins vos será agradós l' escoltar las meas paraulas, y no per lo que en ellas jo vos diga que ja no sapiguen, sino per lo simpátich que us te d' ésser á tots vosaltres lo sentir enrahonar una curta estona de la llengua del antich Principat, tant als qu' heu nascut á dintre de Catalunya, y per consegüent la parleu á tot hora, com als que, essent fills d' altres païssos, la enteneu com á la llengua propia, tota vegada que estant domiciliats á Barcelona, ahont tot afecte arrela y troba grata correspondencia, la estimeu aquesta terra y la considereu com la vostra segona patria.

No aném, donchs, senyors, jo parlant, vosaltres escoltant indulgents las meas paraulas, á pletejar en defensa d' una causa ja més ó menos perluda, com ho fora en un tot si en comptés de la llengua catalana jo pretengués persuadirvos de que la llengua llatina es llengua viva, ab tot y que ja no te patria sino 'ls temples y 'ls recons dels arxius y las bibliotecas. Aném á fer tots plegats l' elogi d' aquesta llengua y d' aquesta literatura de la terra, llengua y literatura exuberant de vida y d' esperansas, may ni per un sol instant esmortuhida ni estafeta en los llabis dels catalans, sempre que com á catalans se conduheixin; y si be com á llengua literaria desaparegué un cop ofegada y malmesa entré 'ls vapors de la sanch de las batalles y entre la fumareda y 'l flamejar dels incendis, va ésser pera tornar á pendre després ab més entusiasme y fortalesa lo lloch merescut que al present ocupa entre las llenguas més floreixentes de la nostra época, ja que per un voler de Deu y dels seus fills, avuy encara la llengua de Catalunya s' parla y s' escriu y s' glorifica en tres grans estats d' Europa: á Espanya, á Fransa y á Italia.

Y que l' amor á la llengua catalana no es tan sols lo que li podria tenir aquest Ateneu y ab ell tots aquells altres llochs ahont los homes de saber estiman las cosas per las bellasas intrínsecas que ab l'estudi en ellas descubreixen, ho veyém be prou en la idolatria que li tenen totas las classes socials d' aquest poble, idolatria manifestada ben alta y ben noblement, no fa pas gayrés mesos, en que en apoteosis magnífica y per contrast sublim de la sort se lliga y relliga la vida de la llengua catalana á la mort d' un gran home de Catalunya: á la mort de Frederich Soler, lo fundador del teatre de casa, 'l que, fent pujar ab la forsa de sa inteligencia privilegiada la llengua patria á la escena, la feu pujar un grahó més cap al cim de la immortalitat que 'ls passats de Catalunya la encaminaren. Mes avans de tot, senyors, com podrian semblar interessats los meus elogis, per alló de que 'l fill sempre

troba hermosa y santa á la mare, puig si be no hé nascut á Catalunya com á mare la tinch per lo meu origen, per las lleys d' aquest país y per l' afecte entranyable que li porto, avans de tot, com vos dich, vos posaré com á resguart de las meas afirmacions y de las meas alabansas lo que en hora solemne va dir á la Reyna Regent d' Espanya un dels fills més ilustres de la terra castellana en vindicació del idioma y de la nacionalitat de Catalunya.

«Y per aixó, senyora, sou vinguda á escoltar amorosament los accents de aquesta llengua no forastera ni exótica, sino espanyola y neta de tota taca de bastardia. Vostre generós y magnánim esperit comprén que la unitat dels pobles es unitat orgánica y viva, y no pot ser aqueixa unitat fictícia, verdadera unitat de la mort: y comprén també que las llenguas, signe y penyora de rassa, no s' forjan capritxosament ni s' imposan per forsa, ni s' prohibeixen ni s' manan per lley ni s' deixen ni s' prenen per voler, puig res hi ha més inviolable y més sant en la conciencia humana que 'l *nexus* secret en que viuen la paraula y 'l pensament. No hi ha major sacrilegi ni ensemps més inútil que pretendre engrinollar lo que Deu ha fet espiritual y lliure: lo verb humá, resplandor débil y mitj esborrat, pero resplandor al fi de de la paraula divina.»

Lo fragment que he reproduhit al peu de la lletra es de Menendez Pelayo. L' acte en que va ser dit, los Jochs Florals de Barcelona de 1888 al devant de la Reyna Regent y dels ministres. La llengua en que ho pronuncia 'l Sr. Menendez Pelayo la llengua catalana.

Girant los ulls enrera, molt enrera del nostre temps, en aquella edat dels pobles en que tot se presenta barrejat y confós com los primers recorts de nostra infantesa, á la patria dels catalans, senyors, jo no la sé pas veure tancada dintre las fitas terminals que las mudansas dels temps mes ensá li donaren, sino que al vesllúm de la historia la miro al lluny aquesta terra de la nostra nissaga, molt avans de que s' hagués format lo nom de Catalunya, descendint y avançant y aixamplantse per las duas vessants dels Pirineus, la que encara es nostra y la francesa, venintse allavors á trobar la colossal carena en mitj de la terra tota com á castell fortíssim ab marlets de boyras y de congestas que feya de guayta vigilant, ó millor, venint á ésser aquest seguit de montanyas espatlludas com l' altar grandió d' un immensíssim temple que tingués sentiment de la patria com á divinitat de las sevas idolatrias y per volta que 'l cubris la insoldable del seu cel blavós y transparent y per rumor incessant d' orgas y d' oracions, molt avans que hi arribessin los homes, las dels seus boscos milenaris y la de las sevas onas encara més velles que á sos peus eternament s' humilián de més, molt més enllá d' Amposta fins á molt més enllá de Marsella. Quina era la llengua que s' parlava en aquestos estensíssim y paradisiachs territoris, conjunt d' amónichs estats lliures é independents entre ells, més agermanats y sostinguts los uns pels altres quan las miradas recelosas se giravan á fora de la de la propia y de la comunal encontrada, no hi ha home al mon ni s' ha escrit en cap llibre ni hi ha cap rastre en la pedra ó en lo metall que ab seguransa ns ho espliqui, Va ésser la llengua originaria dels pobladors ó dels que á las primeras edats los succehiren, la llengua celta que encara arrela á la Bretanya y á la Irlanda? Va ésser aquesta llengua la antiqüíssima dels éuskars que guardan encara com á sagrada raliquia y no á sobre del pit, sino á dintre, 'ls fills de la Basconia? No hi ha hagut com vos dich forsas humanas que l' aixequessin aquest vel del misteri que ab los sigles com en la llegenda d' Artá se tornaren de pedra: més lo que es cert y de tota certitut es que 'ls pobles bessons de las duas bandes dels Pirineus feyan com las familias antigas de nostras montanyas, que cada una tenia son banch propi en la Iglesia y juntas á un mateix Deu s' encomanavan. En lo que encara hi ha menos dupte, perque aixó, senyors, ja ho ha pogut escorcollar més be la má de la historia, per venir los fets més aprop dels temps nostres, es que

aquest conjunt de llinatjes d' estret parentiu sofrí ab lo transcurs dels sigles ben duras y ben sanguinosas embestidas; que si en los fonaments del seu ésser no 'l tras mudaren, no va ser aixís en la cara exterior de las cosas, passantli á la pátria com á las terras de conreu després d' ayguats y tempestats desencadenadas, que trauhen de mare als rius y als torrens desbordantlos, arrossegant á la mar terras y plantas y llevors propias, y deixantse d' altres llevors vingudas de païssos llunyans y ben diversos pera morir las unas sino troban escalf que 'ls hi provi, y pera germinar y arrelarhi las altrás si 'l troban; modificadas ab tot per la condició de la nova terra que 'ls hi dona vida. Y aixís, senyors, hem vist passar sobre la pátria de la nostra avior riuhadás y més riuhadás abundosas de celtas y grechs, de cartaginesos y romans, de goths y sarrahins, precipitats los uns com turbonadas de Setembre, á pas á pas los altres, clavant tendas y fitas, assegurant lo camí enrera ó combatent ells ab ells los extrangers com dos núvols que al toparse aboquessin al plegat sas pedras y sos llamps sobre sembrats y vinyas. Més aixís com las ayguas després de las tempestats s' escorren per las vessants ó s' entollan en las terras baixas pera fondrestos en ellas, aixís vingué un dia, senyors, sobre aquestos pobles en que torná á sortir lo sol per allá al cim del Montgrony anunciant la seva independéncia, que espurnejava resplandent sobre las armas de Wifrets y Borrells y Berenguers, quan, reposant á Ripoll, al Montserrat, al Montsant y á las voras del Ebro, tornaren la llibertat á Catalunya. Que Catalunya, senyors, un dia ó un altre fa com la mar que destrúeix ó s' assimila tot lo que cau en ella si li serveix ó sino ho escup á la platja.

Y aixís com en lo caràcter y en la fesomia dels catalans que vingueren á la vida després d' aquells terratrémols espantosos de tan llarga durada, hi va quedar quelcom que recorda de lluny al grech ó al romá, al goth ó al alarb; y aixís com las costumás alegres y tristas de nostra terra sense perdre l' ayre escayent dels seus apartats orígens s' acomodaren en bona part á las costumás de las nissagas invassoras, aixís mateix se modificá la llengua primitiva d' aquestas encontradas, apropiantse en gran munió paraulas y frases y construccions de las llenguas parladas per aquellas nacions dominadoras; encara que sempre descubrintse per entre mitj del llenguatge novament format á Catalunya l' espurnejar de la llengua mare que no va volguer desapareixer y que quedá viventa, no tant en paraulas soltas que fan la vestitura, sino en la sauch d' ella que per tot lo seu cos circula y que li dona un ayre de severitat honrada, d' energia, de franca y bundadosa noblesa que la caracteriza y la diferencia, de las arrels fins á las fullas, de las altrás llenguas d' Europa, que son tan tributarias sino més que la nostra de la llengua llatina. Més si persistia l' esperit d' independéncia en la llengua parlada, que com veyém fongué 'l metall tot de la seva essencia en lo motllo extranger d' ahont sortí la llengua nova, no va ser aixís en la llengua escrita, que continuá essent la mateixa llengua de Roma; necessitantse temps molts majors pera que sortís á la vida. Tant va ser aixís, senyors, que prescindint d' algunas cláusulas catalanas que apareixen en instruments llatins del sigle X y de principis del XI, fins á mitjans d' aquest sigle no s' comensan á trobar en nostra terra instruments complets escrits en llengua catalana.

Mes en aquesta edat, senyors, ja s' havia tornat á formar aquella hermosa patria de parentiu que rebrotava renovellada y ardorosa y fantasiat alegrias de desde las ayguas del Loire á las del nostre Ebro, naixent, senyors, d' aquesta conjunció de coratjes y d' armonias una literatura poderosa que havia d' extremir de goig ab sos cants á la Europa, y de tristesa y d' anyoransa després al véurela morir á má ayrada. Se compta com á iniciador, y sino com á un dels primers que cultivaren aquest ram de la literatura patria, á Rodel, príncep de Blaja del temps de nostre Ramon

—Senyor alcalde: Seria molt convenient se servis manar als es-

—La Diputació provincial de Barcelona en sessió al dia 26 del

—També la de Tarragona acordà, en sessió celebrada lo dia 27

—«La lliga nacional republicana de descentralisació» existent

—Se diu que s' està preparant a Barcelona una manifestació pe

—Hem rebut La Firma del Banquero de D.ª Aurora Luisa

—FIRAS Y FESTAS—Firas Dia 6 San Privat de Bas. Dia

—Festas—Dia 8 Castelló d' Ampurias 9 Santa Leocadia 10

—J. LLINÁS Y C.ª—BANQUERS.—Ciudadans, 16.—Com-

—CASA D' ESTALVIS DE GERONA.—Ciudadans 16, y

—UNIO AGRICOLA, INDUSTRIAL Y COMERCIAL.—Emissió

—CORRESPONDENCIA

Sr. Director de Lo Geronés

Banyolas 4 de Desembre de 1896

Feia molts temps que volia enterarlo de la marcha de nostra

Per ara tot va seguint desgraciadament com per tot. S' han

Lo mercat d' avuy ha sigut molt concorregut, per causa de

A pesar de la crisis industrial que reyna a tot Espanya en ge-

Per el cantrari, s' obran cada dia mes fabricas y se fan re-

Aproposit d' això debem fer constar que fa poch dies se inau-

Ademés aquesta setmana hem tingut ocasió de veure una im-

En quant a diversions est'm malis per averse ja acabat l' epo-

Hasta un altre dia se despedeix de vosté son afm. S. S. Q. S.

Lo Corresponsal

SECCIO LITERARIA

UN HOME SERIO

Com en Silveri, no se n' ha vist un altre. A quinze anys, quant

Aconvoat ab vells y homes de pes, lo tema constant de sas

En Silveri no reya may y ls poch istes [que se l' hi havian

—¿Voste no 'n deu saber?—li deya algú.

—No—contestaba ell ab modestia—m' agradaria saberne, pe-

—¡Es clar! Aixó no es pel seu caràcter, y ademés necessita 'l

De si sabia guisar y manar nna casa 'n responían sos trentaset

Era un dia de Janer y á cuarts de nou del mati hora en que jo

Era en Silveri coudèixep y amich meu de la infancia, y á pe-

—Assentat—me digné al entrar—que 't diré 'l favor que es-

—Pots contar ab ellas per de prompte, y ab lo favor si m' es

En Silveri se 'm acostá, doná una mirada investigadora per la

—Jo 'm caso.....

Com si aixó no fos prou per asombrarme, encara no acababa

Y un bulto, de dona (encaré que no ho sembles á primera vi-

¡Era la senyora Manela!

Jo no sabia que ter, si riurer (que era de lo que tenia mes ga-

La Iglesia de Cors data dels ultims anys del segle XI y fou

La doelta immediata á la clau del arch de la porta mereix ara

curiosa imatge del Redemptor, ben distinta de cuantas se coneixen

Lo costum de representar á Jesucrist clavat en una creu no

Los Sants Cristos mes antics fou costum presentarlos en figu-

Desde 'l segle VIII al XIII se representá á Jesucrist en la cru-

Entre 'ls exemplar que podria citar d' eixes imatjes, cap me

Lo primer se creu propi del segle IX y representa á Jesús vi-

La imatge de Jesucrist representada en lo codex vigita es una

En ella lo Redemptor se 'ns presenta en figura d' un jove vi-

mentres que queda cenyit en la cintura per un cordó, que no 's

La semblansa entre eixas tres imatjes no pot ser mes completa

y no cap dupte algun que 'l Sant Cristo de Cors respont al gust

No obstant aixó, no pot donárseli la antiguetat que s' atribueix á es-

La citada doella, com tot lo parament de la iglesia de Cors, es

No 'ns mou altre objecte al publicar aquesta nota que 'l desij

COTISACIO Y CAMBIS

DIA 6 DESEMBRE DE 1895

EFFECTES PÚBLICHS

Table with 2 columns: Description of financial instruments and their values.

—ACCIONS—

Table with 2 columns: Company names and share values.

—OBLIGACIONES—

Table with 2 columns: Bond descriptions and values.

—CUPONS—

Table with 2 columns: Coupon descriptions and values.

—GIROS—

Table with 2 columns: Bill descriptions and values.

Telegrama de la casa bancaria J. LLINÁS Y C.ª.—Gerona.

